

Otázka: Úvod do politologie

Předmět: Společenské vědy, Politologie

Přidal(a): Kristýna Papšíková

Politologie = věda, jejímž předmětem je zkoumání státu a jeho instituce (politické systémy, strany, organizace, ideologie, mezinárodní vztahy)

NORMATIVNÍ POLITOLOGIE

- Určuje, jak by měla, dle všech norem, politika fungovat

DESKRIPTIVNÍ POLITOLOGIE (POZITIVNÍ)

- Umožňuje říct, jaká je politická skutečnost

PREDIKATIVNÍ POLITOLOGIE (PROGNOSTICKÁ)

- Umožňuje předpokládat (na základě popisu a hodnocení politických jevů) jak bude politika v budoucnu fungovat, popřípadě, jak budoucnost můžeme ovlivnit.

Politika = činnost/ umění řídit stát, politických subjektů, cílem je prostřednictvím vlivů realizovat své zájmy a prosadit své cíle

Subjekt politiky: občan, politik, stát

Objekt politiky: ti, které ovlivňují činy politických subjektů

Politika appeasement (politika ústupku): především v 1. Polovině 20. Století (Mnichovská dohoda)

Vliv:

- nástroj politické činnosti
- (k dosažení vlivu lze použít prostředky násilné i demokratické)
- **Formy vlivu:**
 - Moc
 - Autorita
 - Média (prostřednictvím informací)

STÁT:

HISTORIE STÁTU:

- Nejdříve byly rody, kmeny, kmenové svazy
- **1. státy:**
 - Egypt, Mezopotámie - zvykové právo (právní obyčeje se v daném společenství ustálily a jsou všeobecně uznávány)
 - Řecko - polis (=městské státy, např. Athény, Sparta)
 - Athény, Sparta:
 - Předchůdci moderního státu
 - Přímá demokracie
 - Centrum vzdělanosti, kolébka filozofie
 - Agora = veřejné prostranství, kde se scházeli, diskutovali a vyjednávali
 - Řím - fórum = centrum veřejného dění
 - Hierarchie trojího lidu:
 - Kněží - kdo se modlí
 - Venkovský lid - pracující

STÁT OBECNĚ:

- Stát = forma politické organizace lidské společnosti, která sdružuje obyvatele určitého území v právní celek
- Státní moc - nezávislá, neodvozená od žádné jiné
- Stát je suverénní
- Vnější i vnitřní záležitosti si řeší každý stát sám

VZNIK STÁTU:

PRVOTNÍ TVOŘENÍ STÁTŮ

- Za jakých okolností vznikaly první státní útvary
- Náboženská teorie = stát jako výtvar Boha
- Teokratická teorie = božský původ není přisuzován jen státu, ale i panovníkovi
- Mocenská teorie = vláda silnějších nad slabšími
- Násilí = stát jako produkt uplatnění síly
- Právní teorie = stát jako právní výtvar (patriarchální, smluvní teorie)
- Patriarchální teorie = stát vznikl z rodiny postupným rozšiřováním (rod - kmen - kmenový svaz - stát)
- Smluvní teorie = smlouva je právním důvodem vzniku státu (nepřipsaná smlouva mezi občany a panovníkem)

DRUHOTNÉ TVOŘENÍ STÁTŮ

- V pozdějším období
- Sjednocení (Itálie, Německo - 19. století)
- Rozpad (Rakousko-Uhersko, Československo)

ZNAKY STÁTU:

- Území a obyvatelstvo
- Organizace státu - soustava státních orgánů spjata se státním aparátem
- Právo
- Státní suverenita - státní moc je neomezená a nezávislá na jiné vnitřní nebo vnější moci

FUNKCE STÁTU:

VNITŘNÍ FUNKCE:

- Bezpečnostní - zajištění bezpečnosti občanů a jejich majetku, vnitřní zabezpečení fungování státu, jeho orgánů a institucí na státním území (ministerstvo vnitra)
- Právní - zajištění svobod a práv občanů (ministerstvo spravedlnosti)
- Ekonomické - stanovení podmínek pro chod ekonomiky a jejich garance (ministerstvo financí)
- Sociální - zajištění občanů v nemoci, ve stáří a při ztrátě prostředků obživy
- Kulturní - péče o kulturní dědictví, rozvoj kultury, školství, vědy a výchovy

VNĚJŠÍ FUNKCE:

- Obranné (bezpečnostní) - zajištění obrany území před případným napadením a udržení mezinárodní bezpečnosti (ministerstvo obrany)
- Diplomatické - zajištění podmínek pro mírové soužití, udržování vztahů, realizace integračních procesů
- Hospodářské (ekonomické) - prosazování ekonomických zájmů státu v jiných státech

PŘÁVNÍ STÁT

- Dle ideje právního státu slouží stát občanovi (opak absolutismu, zamezuje zneužití moci proti občanům a jejich svobodám)
- = vztah mezi občanem a státem je vymezen pomocí práva
- Občan může dělat vše, co zákon nezakazuje

- Stát může dělat jen to, co zákon dovoluje

NÁROD

- = skupina lidí se společným původem, hlásící se ke stejným historickým a kulturním tradicím
Objektivní rysy národu: společný původ, jazyk, území
- Subjektivní rysy národu: vědomí příslušnosti a loajality k vlastnímu národu

Národní stát = politický útvar vytvořený jako politická organizace jedním národem

STÁTNÍ OBČANSTVÍ

- = plnoprávné členství jedince v daném státním útvaru na území státu
- **V demokratickém státu:**
 - Zaručuje rovnost s ostatními občany státu
 - Garantuje souhrn vzájemných práv a povinností mezi státem a občanem
 - Stát poskytuje občanovi plnou ochranu

Každý občan:

- Podřízen mocenským orgánům svého státu
- Povinen dodržovat zákony
- Platit daně
- Nastoupit vojenskou službu (v případě ohrožení státu)
- Využívá výhody (bezpečnost, zdravotní a sociální zabezpečení)

V ČR může být občanství získáno:

- Narozením – jeden z rodičů má české občanství
- Určením otcovství – nemanželské dítě matky, která není českým občanem, ale otec české občanství má

- Osvojením – dítě osvojené občany ČR
- Nalezením na území ČR – dítě mladší tří let
- Udělením
- Prohlášením – při rozdělení České a Slovenské Federativní republiky si mohl občan zvolit
- V souvislosti se svěřením do náhradní péče

Občanství ČR lze také pozbyt:

- Prohlášením – člověk, co žije v cizině, se může českého občanství vzdát

FORMY A TYPY STÁTU

DLE HLAVY STÁTU

- Monarchie
- Absolutní
- Konstituční
- Parlamentní
- Republika
- Prezidentská
- Poloprezidentská
- Parlamentní

ÚZEMNĚSPRÁVNÍ DĚLENÍ

- Unitární
- Federativní
- Konfederativní
- Protektorát

DLE TYPU VLÁDY

- Demokracie
- Autokracie

DLE HLAVY STÁTU:

MONARCHIE:

- Zaručuje dědičnou, doživotní vládu jednoho panovníka

Absolutní monarchie:

- Panovník má veškerou výkonnou moc
- Nejvyšším zákonodárcem i soudcem
- Ludvík XIV
- Vatikán (jediná absolutní monarchie v Evropě, městský stát)

Konstituční monarchie:

- Panovník je omezen pravomocemi dalších státních orgánů, se kterými se dělí o vládu
Jordánsko

Parlamentní monarchie:

- Výkonnou moc má pouze vláda (volby), panovník má pouze ceremoniální a formální pravomoci
- Velká Británie

REPUBLIKA:

- Res publica = věc veřejná
- Není zde dědičný panovnický řád
- Zastupitele voleni na základě ústavy

Parlamentní republika:

- Vedoucí postavení má parlament (složený z poslanců více stran)
- Parlamentu je odpovědná vláda
- Prezident má spíše formální postavení
- ČR, Itálie, Irsko

Poloprezidentská republika:

- Rozdělení výkonné moci mezi prezidentem a vládou (předsedou vlády)
- Vláda - nezávislá na prezidentovi
- Vláda - závislá na parlamentu
- Francie

Prezidentská republika:

- V čele prezident
- Prezident je volen přímo
- Prezident v čele moci výkonné (vybírá si členy kabinetu, ti mají spíše funkci poradenskou)
- Výkonná moc je nezávislá na moci zákonodárné
- USA

ÚZEMNĚSPRÁVNÍ DĚLENÍ:

UNITÁRNÍ STÁT

- Jednotná soustava orgánů platící na celém území
- Nižší správní jednotky (kraje, provincie)
- ČR, Polsko, Čína

FEDERATIVNÍ STÁT

- Stát vzniklý spojením více států
- Vystupuje jako jeden stát
- Právní pramen - ústava
- USA, Německo, Rakousko

KONFEDERATIVNÍ STÁT

- Volné sdružení států (2+ suverénní státy)
- Právní pramen - mezinárodní smlouva
- Commonwealth of Nations

PROTEKTORÁT

- Nerovné sdružení dvou států
- Protecio - ochrana
- Velký (silnější) stát vůči slabšímu státu
- Oslabení suverenity slabšího státu
- Protektorát Čechy a Morava

PODLE FORMY VLÁDY:

DEMOKRACIE

- Demokracie - démos = lid, kracien = vládnout
- Na správě a řízení státu se podílejí všichni
- Platón, Aristoteles, Herakleitos - odpůrci demokracie

AUTOKRACIE

- Autokracie - autos = já sám
- Vládne jen úzký okruh osob nebo jedinec

DALŠÍ FORMY VLÁDY

- Technokracie - vláda (volby), panovník má pouze ceremoniální a formální pravomoci
- Aristokracie - vláda privilegovaného stavu, šlechty
- Plutokracie - vláda úzké skupiny bohatých
- Oligarchie - vláda privilegované vrstvy bohatých
- Monokracie - vláda jedince, samovládce, diktátora